

Llibres

L'illa del tresor de la mirada

RUSIÑOL, Santiago.

Des de les Illes.

Edició a cura

de Margarida Casacuberta.

Biblioteca Marian Aguiló. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. 152 pàgines.

Aquest recull d'articles rusinyolians constitueix un bon antídote contra el verí de tots aquells il·lusos mal informats o malintencionats que afirmen que la literatura catalana de la frontera dels segles XIX i XX és carrinclona, avorrida i allunyada de qüestions universals. També es podria dir que *Des de les Illes* és una glopada d'aigua fresca per a aquells que tinguin la boca seca de qui es planteja assentir a les afirmacions dels il·lusos anomenats abans.

El fet és que gràcies a aquesta edició a cura de la brillant reil·luminadora de Rusiñol, la professora de la UdG Margarida Casacuberta, podem tenir a les mans un cos d'articles bategant de la vitalitat, la frescor i el mestratge amb els quals tantes contraportades defineixen les creacions d'empelts d'escriptors suposadament cosmopolites. A aquests, com a tots nosaltres, Rusiñol els pot ensenyar com sap aconseguir un enfocament de la realitat distanciat i suggerent, en definitiva com sap impregnar els seus articles de mirada d'artista i possibilitar uns textos, pen-

sats a partir de Balears i de la idea d'insularitat, enormement atractius moltes dècades després de ser escrits. Val a dir que és gràcies a aquesta mirada tan ben trobada (¿cal recordar que de la consecució d'un punt de vista propi en depèn la vàlua d'un escriptor?) que les pàgines d'aquesta edició se'ns mostren tan ben cohesionades. Tanmateix, els primers articles recollits van aparèixer el 1893, i el darrer el 1920 (entremig hi ha proses dels anys 1901–1904, 1908–1909, 1912–1914 i 1919). Està clar que el transcurs d'aquests anys afectà —a més de la tria de la llengua, que oscil·la segons el diari pel qual escrivia— la mirada de l'autor: per exemple, la seva estima per les Balears es fa més franca a mesura que avança el recull, i els brins de sarcasme es fan més palesos en els darrers articles. En cap cas, però, la mirada de Rusiñol perd la finor i la subtileza de la literatura que ens pot ensenyar lliçons com la que descobreix que l'illa més preuada, aquella on no habiten les presses i altres mals de la modernor, no és a l'atles sinó a la geografia interna. Per acabar, si m'ho permeten, els recomanaré la lectura de l'entrevista a Gabriel Alomar, aleshores candidat a les Corts hispàniques: en època de ressaca electoral es posa d'allò més bé.

Josep Agustí

Parlar bé el català al segle XV

BADIA I MARGARIT, Antoni M.

Les Regles de esquivar vocables i «la qüestió de la llengua».

Biblioteca Filològica XXXVIII.

Institut d'Estudis Catalans.

Barcelona, 1999. 510 pàgines.

Fa 50 anys el professor Badia i Margarit editava per primera vegada les *Regles de esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, un compendi de normes per parlar bé el català copiades en un manuscrit de l'humanista català Pere Miquel Carbonell que es conserva a l'Arxiu Capítular de Girona.

El text, escrit a final del segle XV, és la primera normativa sobre la llengua catalana. El professor Badia ha reprès ara l'estudi del text, del qual afirma: «És el tema que he estimat més a la vida. L'he tingut durant cinquanta anys al cap i al cor». Efectivament, després de tants anys, a la fi n'ha publicat el que podríem

anomenar l'edició i l'estudi definitius, d'una consistència i d'una vehemència evidents, fruit de l'apassionament de l'autor per aquest tema.

L'edició és doble: d'una banda es publica una edició facsimil de l'obra, i de l'altra una de crítica i profusament anotada.

L'estudi sobre l'obra, el seu autor i l'entorn cultural en què fou escrita és minuciós i detallat. Badia hi aporta novetats importants respecte de les tesis que havien estat admeses fins als nostres dies. Així, defensa la unitat de les dues parts de les *Regles*, l'autoria única de Pere Miquel Carbonell enfront de les del valencià Bernat Fenollar i del barceloní Jeroni Pau, admeses fins ara per a la primera i per a la segona part respectivament. A més, situa la data de redacció de les *Regles* en l'any 1492 i atribueix a Fenollar i Pau el paper de «referent d'autoritats». Per a cadascuna de les tesis defensades en el treball Badia addueix arguments convincents, que analitza en profunditat fins a exhaurir-ne totes les possibilitats. Al mateix temps el treball fa un repàs de l'univers cultural que retraten les *Regles*, és a dir, ofereix una panoràmica de l'humanisme al domini lingüístic català del darrer quart del segle XV.

L'obra, voluminosa, seria mereixedora de molts adjectius, però probablement els que més li escauen

són aquests: exhaustiva, didàctica i amena. El professor Badia reviu l'ambient de les lletres del Renaixement català de tal manera que fa sentir el lector participant de les vivències dels nostres humanistes.

Mariàngela Vilallonga

Un regal d'aniversari

Estudis de Filologia Catalana,

a cura de Pep Valsalobre i August Rafanell. Institut de Llengua i Cultura Catalanes, Universitat de Girona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. 358 pàgines.

Segons el costum més comunament acceptat per la societat, quan se celebra un aniversari solem oferir un regal al subjecte que afegeix un any més al seu compte particular. Aquest cas, però, és una mica diferent, ja que és l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes - Secció Francisc Eiximenis el que, per commemorar el seu dotzè aniversari, ens ofereix aquest volum que tenim a les mans.

D'altra banda, és un regal que ha de complir una doble funció: no només serveix per celebrar dotze anys de vida, que no és poc, sinó que també haurà de permetre difondre més extensament i d'una manera global els resultats de les investigacions que es fan des de la

Secció Eiximenis de l'ILCC.

L'interès a mostrar en un sol volum les línies mestres d'aquesta feina és el que ha portat els responsables del projecte a produir un volum miscel·lani. El resultat, el tenim a les mans: dotze treballs de dotze autors diferents que permetran que el lector es faci una idea general del que es fa i del que s'ha fet a l'Institut durant aquests anys.

Fent un repàs al contingut del volum, en primer lloc trobem quatre estudis dedicats a la història de la llengua, signats per J.M. Nadal, August Rafanell, Narcís Iglésias i Francisc Feliu, i tot seguit vuit estudis dedicats a la literatura antiga. D'aquests, els quatre primers tracten de literatura medieval, i els signen David Guixeras, Lola Badia, Jaume Turró i Mariàngela Vilallonga; Pep Valsalobre, Albert Rossich, Maria Rosa Serra Milà i Antoni Serrà Campins, els autors dels quatre darrers articles, s'ocupen de temes diversos de literatura de l'edat moderna. Finalment, val la pena comentar que la Secció Eiximenis, tot i que va néixer i que viu al si de la Universitat de Girona, no és una institució tancada i reservada a una minoria, sinó que és un nucli obert de debat i un punt de trobada d'investigadors d'àmbits diversos. Ens n'adonarem si fem un cop d'ull als autors dels estudis —que són una mostra signifi-

cativa del tipus de gent adscrita a la Secció Eiximenis—: hi trobarem catedràtics i professors universitaris, becaris d'investigació i professors de secundària.

David Prats Vidal

El comtat de Girona

BOLÒS, Jordi i HURTADA, Víctor.

Atles del comtat de Girona (785-993).

Atles dels comtats de la Catalunya carolíngia.

Rafael Dalmau Editor. Barcelona, 2000, 101 p.

La publicació de l'atles del comtat de Girona és el tercer de la col·lecció que Bolòs i Hurtado treuen al carrer, després dels de Besalú i Empúries-Peralada. L'obra segueix els trets bàsics de la col·lecció, de manera que hem de destacar en primer lloc el clar predomini de la cartografia, amb uns mapes de disseny i

grafia molt clars. Els més grans, el de dominis i el topogràfic, estan fets a escala 1:100.000 i subdividits en sis fulls, mentre que la resta, més petits, són d'escala diverses segons la quantitat de dades que contenen. Hi trobem una bona quantitat d'informació succinta, especialment abundant en el de dominis, que podrem desxifrar seguint els signes convencionals o remetent-nos als índexs del final del llibre. Acompanyen els mapes diversos textos contextualitzadors i explicatius, des d'una repassada per l'entorn físic i històric fins a comentaris de temes diversos, com la toponímia, els dominis comtals o les possessions dels monestirs (Santa Maria d'Amer, Sant Feliu de Guíxols, Sant Pol de Mar...), entre d'altres. Tot plegat configura una visió general prou entenedora que es completa amb alguns temes concrets, com el poblament a Sant Joan de Mollet i Moredell, el terme d'Arbúcies, el patrimoni del noble Guilmon o la liquidació d'un domini comtal a la Vall d'Aro, acompanyats també de mapes i plànols, que augmenten notablement l'interès i la qualitat del treball.

És, doncs, un bon compendi d'informació sobre els segles IX i X d'un territori històric que comprèn les comarques del Gironès, la Selva, l'Alt Maresme i una bona part del Baix Empordà. Resta, però, la sensació que més d'un lector hauria agraït referències

